

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΗ ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ

ΔΕΛΦΟΙ—ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΑΡΑΧΩΒΗΣ

Τῷ σεβαστῷ μοι κυρίῳ
Γ' Νικολαΐδῃ, Κρητί. Ἀθήνας.

Διεκαιόμην ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ἐπισκεφθῶ, νὰ θαυμάσω καὶ νὰ προσκυνήσω ἐν τῶν ἐνδοξοτέρων προγονικῶν μνημείων, τοὺς Δελφοὺς. Διό, πρωΐαν τινὰ τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου, καταλιπὼν τὴν μονοτονίαν καὶ τὴν πληῆξιν τῆς ἐν Λεβαδείᾳ διαμονῆς μου, ἀπεφάσισα νὰ μεταβῶ πεζῇ εἰς τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα ἐδάφη.

Ἡ ὁδός, καίτοι ἀνάντης καὶ τραχεῖα, δὲν στερεῖται θελήτρου, κατὰ τὴν ἐποχὴν μάλιστα ταύτην. Τὸ βλέμμα προσπίπτει ἐπὶ ὠραίων καὶ γραφικῶν ἀπόψεων. Αἱ τοποθεσίαι ἰδίως Ζεμενοῦ, ἔνθα ὑπὸ βαθυσκίους πλατάνους ῥέει διαυγές καὶ ψυχρὸν ὕδωρ, καὶ Καρακολίθου, ὅπου κατεστράφη τῷ 1857 ἡ περιβόητος ληστοςυμμορία Κακαράπη καὶ Νταβέλη, εἰσὶ ῥωμαντικώταται.

Μεθ' ἱκανὴν ἀπὸ τοῦ Ζεμενοῦ ἀνωφέρειαν προβάλλει ἡ Ἀράχωβα, μία τῶν μεγαλειτέρων καὶ ὠραιότερων ὄρεινῶν κωμοπόλεων τῆς Ἑλλάδος, καὶ μετὰ μιᾶς ὥρας ἐκεῖθεν ὁδοιπορίαν εὐρισκόμην παρὰ τὰ νάματα τῆς περιπόστου Κασταλίας, ἧς τὸ ἄφθονον καὶ δροσερὸν ὕδωρ ἀνακουφίζει τοῦ ὁδοιπόρου τὸν κάματον.

Ἡ ἀρχαία δεξαμενὴ τῆς Κασταλίας, ἄνωθι τῆς ὁποίας κεῖται τὸ μικρὸν ἄντρον τῆς Νύμφης, τῆς φυλαττούσης τὴν ἀείρρουν πηγὴν, ἔχει ἤδη καταχωσθῆ, ὑπερθεν δ' αὐτῆς ὑψοῦνται ἀπόκρημνοι καὶ ἐπικρέμανται φοβεραὶ αἱ Φαιδριάδες, σχηματίζουσαι στενὴν καὶ λίαν ἀπρόσιτον χαράδραν.

Μῶν εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐκφράσω ὅποιαν συγκίνησιν ἡσθάνθη ἐπὶ τῇ θεᾷ τῶν σεπτῶν ἐκείνων μερῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων μοὶ ἐφαίνετο περιπλανώμενον τὸ μεγαλουργὸν πνεῦμα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὅταν μάλιστα εὐρέθην πρὸ τῆς ἀνηφορικῆς πλατείας καὶ διὰ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ, ἧς ἡ ἐκ πλακῶν καὶ μαρμάρου ἐπίστρωσις σώζεται καλῶς, ἐβάδισα χωρῶν πρὸς τὰ ἐρείπια τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, τὰ ὅποια ἡ εὐσεβὴς σκαπάνη τοῦ ἀρχαιοδίφου ἐκθάπτει εἰς φῶς. Ἐδῶ λοιπὸν ἐθεωρεῖτο ὁ ὄμφαλὸς τῆς γῆς καὶ ἐβλάστησεν ἡ δάφνη ἡ ἱερά τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐστήθη τῆς Πυθίας ὁ Τρίπους, ἐν μέσῳ τῆς κύκλῳ μεγαλοπρεποῦς φύσεως, τῆς ὁποίας ἡ ἀγρία ἐπιβλητικότης νομίζει τις ὅτι περιφρουρεῖ διὰ τοῦ μεγαλείου της τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον χῶρον. Ἀντιθέτως τῶν Φαιδριάδων λεγομένων πετρῶν, ὀρθοῦνται ἀπέναντι φοβεροὶ οἱ βράχοι τοῦ Παρνασσοῦ, ἐνῶ ἡ κλιτύς ἐξελίσσεται κατάφυτος ἐξ ἐλαιῶν, καὶ ἀπωτέρω χλοάζουσι γραφικοὶ οἱ πρὸς τὴν Ἀράχωθιν λόφοι.

Ἄλλὰ μετὰ τοῦ θαυμασμοῦ, ὃν ἐμπνέει ἡ ἀνάμνησις μᾶλλον τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ τεμένουσ τῶν Δελφῶν, ὅπου χιλιάδες ἀφιερωμάτων καὶ μνημείων καὶ οἰκοδομῶν εἶχε στήσει ποτὲ ἡ ἑλληνικὴ εὐφυΐα καὶ ἡ λατρεία πρὸς τοὺς θεοὺς τῆς Ἑλλάδος ἐκ μέρους ἰδιωτῶν καὶ πόλεων ὀλοκλήρων, συμμίγνυται αὐτομάτως καὶ καταλαμβάνει τὴν ψυχὴν τοῦ προσκυνητοῦ τῶν τόπων ἐκείνων καὶ αἴσθημα βαθείας θλίψεως καὶ μελαγχολίας, ἐπὶ τῇ θεᾷ τῶν ἀμόρφων ἤδη συντριμμάτων καὶ ἐρείπιων, εἰς τὰ ὅποια ἡ ἀσέβεια τῶν κατακτητῶν καὶ ὁ τὰ πάντα καταστρέφων χρόνος, μετέβαλε διὰ τῶν αἰῶνων ὅλον ἐκεῖνον τὸν πολυῦμνητον τῶν Δελφῶν πλοῦτον, οὗ οἱ ἀρχαιοδίφαι σήμερον προσπαθοῦν νὰ περισυλλέξωσι μετ' εὐλαθείας ράκη καὶ μόνον ράκη! Ποῦ ἡ λαμπρότης ἐκείνη, τὴν ὅποιαν μάτην ζητεῖ νὰ πλάσῃ ἡ φαντασία ἐκ τῶν ὠραίων περιγραφῶν τοῦ Πausανίου καὶ τῶν ἄλλων συγγραφέων, ὅσοι ἀναφέρουσι περὶ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν. Τοιοῦτον ἀλγεινὸν αἴσθημα ἐπλημμύρισε καὶ τὴν ἰδικὴν μου καρδίαν ἐπὶ τῇ ἀναπολήσει τοῦ παρελθόντος καὶ τῇ ἐντυπώσει τῶν σημερινῶν ἐρείπιων.

Ἐκ τῶν λυπηρῶν τούτων διαλογισμῶν με ἀπέσπασεν αἰ-

φνης ἢ τῶ κωδώνων ἐκ τοῦ μέρους τῆς Ἀραχώβης. Ἦσαν οἱ κώδωνες τῶν ναῶν καλοῦντες τοὺς πιστοὺς εἰς τὸν ἐσπερινὸν διὰ τὴν ἐπαύριον ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Ὁ ἦχος ἐκεῖνος δὲν ἤξεύρω διατί ἀντήχησεν εἰς τὴν ψυχὴν μου καὶ μοῦ τὴν ἐδόνησε μὲ ἰδιαίτερον ὄλως κλονισμόν, ὡς νὰ μὲ ἀπέσπα ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς θρησκείας εἰς τὴν νέαν· καὶ ἐσυλλογίσθη ἂν θὰ κατέκτα τοιοῦτον ἔδαφος ἢ ὑψηλὴ φιλοσοφία τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν δὲν προπαρεσκευάζεν αὐτὸ τοῦ ἐλληνισμοῦ τὸ μέγα καὶ ἐκπολιτιστικὸν ἔργον. Καὶ διὰ μίαν στιγμὴν ἀνεπόλησα πόσας ωραίας παραδόσεις καὶ θρύλους τοῦ λαοῦ ἐκ τοῦ ἀρχαίου θρησκευματος τῆς ἐλληνικῆς πολυθείας ἠναγκάσθησαν νὰ σεβασθῶσιν οἱ σοφοὶ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐργάται καὶ νὰ τὰς μεταμφιέσωσιν εἰς παραδόσεις τῆς νέας θρησκείας.

Ἡ ἐπιοῦσα ἦτο ἡ 23 Ἀπριλίου, καθ' ἣν τελεῖται πανδημῶς πανηγυρικὴ ἢ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Ἀραχώβῃ, ἀναμενομένη ἐναγωνίως καὶ μετὰ γλυκειάς προσδοκίας, διότι κατὰ τὴν ἐπίσημον αὐτὴν ἡμέραν οἱ μὲν ἄνδρες ὑποδέχονται καὶ φιλοξενοῦσι τοὺς ἐκ τῶν ἐγγύς περιχώρων προσερχομένους, αἱ δὲ καλλίμορφοι καὶ εὐρώστου ὑγείας καὶ κάλλους Ἀραχωβίτισσαι, περιβεβλημένοι τὰς διαχρύσους καὶ γραφικὰς τῶν ἀμριέσεις, ἐπιδεικνύουσιν εἰς τοὺς σεμνοὺς καὶ εὐθύμους χοροὺς τῶν τὴν ἀληθῶς ἀπαράμιλλον σωματικὴν τῶν εὐμέλειαν καὶ πλαστικότητα. Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ ἑορτὴ αὕτη προξενεῖ βαθεῖαν συγκίνησιν εἰς τοὺς νέους, ὅχι μόνον διότι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς γενικῆς διαχύσεως θὰ ἐκδηλώσωσι μύχιόν τινα καὶ τρυφερὸν πόθον, ὅστις τοὺς θερμαίνει, ἀλλὰ καὶ διότι μέλλουν νὰ διαμφισθητήσωσι καὶ ἄλλο ἔπαθλον εἰς τοὺς τελουμένους ἀ γ ὤ ν α ς δ ρ ὀ μ ο υ.

Ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Γεωργίου κεῖται εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς κωμοπόλεως ἐπὶ εὐρυχώρου πλατείας, ἢ ὁποῖα παραδόξως χρησιμεύει καὶ ὡς νεκροταφεῖον. Ἐκεῖ που ἐγγὺς ἐπὶ χώρου σχιρρομέστου, ἐνθα ἀκριβῶς ὁ Μουστάμπεης εὖρεν οἰκτρὸν θάνατον μετὰ τῶν ἐπιλέκτων Ἀλβανῶν του κατατροπωθεῖς ὑπὸ τοῦ στρατάρχου Καραϊσκάκη, πρόκειται νὰ γίνη τὸ κατ' ἔτος καθιερωμένον διαγώνισμα, καθ' ὃ οἱ νέοι δεικνύουσι τὴν ὠκυποδίαν τῶν. Ἐπαθλον εἶνε παχὺς

ἀμνός. Οἱ παραχειμάζοντες ποιμένες, πρὶν ἢ ἀπέλθωσι μὲ τὰ πρῶτα θάληπη τοῦ θέρους ἀνὰ τὰ ὄρη, ἀφιεροῦν πρὸς τιμὴν τοῦ ἑορταζομένου Ἀγίου ἀμνούς ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τῶν ποιμνίων των. Τούτους ἀπονέμει ἐπιτροπὴ ἑλλανοδικῶν εἰς τοὺς ἀριστεύοντας ἐκ τῶν συναγωνιζομένων. Οἱ μέλλοντες νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα διαιροῦνται εἰς τόσας ομάδας, ὅσα εἶνε τὰ πρὸς τοῦτο ἀφιερωμένα ἀρνία, παρατάσσονται δὲ εἰς εὐθεΐαν γραμμὴν, καὶ μόλις τοῖς δοθῇ τὸ σύνθημα, τρέχουν δρομαῖοι καὶ ἀνυπόδητοι ἐπὶ ἀνωφερείας μήκους ἑκατὸν ἐξήκοντα μέχρι διακοσίων μέτρων. Ἡ τροχάδην ἀνάβασις, παρακωλύοντων τῶν ὄξεων καὶ αἰχμηρῶν σκίρρων, ἀποβαίνει δυσχερεστάτη, μόνον δὲ ἡσκημένοι καὶ ἄλκιμοι δύνανται νὰ διανύσωσι τὸν δρόμον αὐτόν. Ὁ πρῶτος ἀφικνούμενος ἐκάστοτε εἰς τὸ τέρμα τοῦ σταδίου, ἔνθα ἐφορεύουσιν οἱ ἑλλανοδῖκαι, ἀποκομίζει τὸ ἔπαθλον, τὸν ἀμνὸν ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας τοῦ πλήθους.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἀγῶνων, ὁπότε καὶ ἡ ἡμέρα κλίνει πρὸς τὴν δύσιν της, ἡ κωμόπολις ἐν μέσῳ γενικῆς φωταψίας ἐκ πυρῶν ἐν ἐκάστη αὐλῇ, ἐφ' ὧν ψήνονται οἱ ὀβελῖαι ἀμνοί, διαχύνεται εἰς χοροὺς καὶ ἄσματα καὶ εὐωχίας. Ἡ πανηγυρίς αὕτη τῆς Ἀραχῳδῆς διαρκεῖ ἐπὶ τριήμερον. Εἶνε δὲ μία τῶν ζωηροτέρων ὅσαι τελοῦνται ἐν Ἑλλάδι.

Ἐν Λεβαδείᾳ Ἰουλίου τοῦ 1895.

Π. ΦΑΦΟΥΤΑΚΗΣ

ΣΥΖΥΓΙΚΑΙ ΤΡΥΦΕΡΟΤΗΤΕΣ

Ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ νέου ἔτους

Ἡ σύζυγος.— Αἶ, καὶ ποῦ εἶνε ἡ surprise ποῦ μοῦ ὑποσχέθης πῶς θὰ μοῦ κάμῃς σήμερον.

Ὁ σύζυγος.— Εἶνε ὅτι ἐφέτος δὲν θὰ σοῦ δώσω τίποτε.